NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-06-16
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 78-17

SÖKANDE
Örebro kommun
Box 300 00
701 35 Örebro

Ombud: Per Undén
c/o Örebro kommun
Adress som ovan

SAKEN
Ansökan om godkännande av åtgärd enligt 11 kap. 16 § miljöbalken

AnläggningsID i miljöboken:	1973
Koordinater (SWEREF99):	N 6557127, E 489323

_____

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen godkänner den av Örebro kommun vidtagna åtgärden att under perioden den 6 december 2016 och till, som längst, den 31 maj 2017 i Svartån vid Backa i Örebro kommun innehålla vatten på ett sätt som innebär att vattenflödet vid denna plats inte understiger 0,5 m^3/s.

Oförutsedd skada

Om den åtgärd som mark- och miljödomstolen godkänt genom denna dom medför skada som mark- och miljödomstolen inte förutsett, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska för att tas upp till prövning framställas till domstolen senast inom fem år från det att domen har vunnit laga kraft.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvens-beskrivningen.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer slutligt prövningsavgiften i målet till 1 500 kr.

Rättegångskostnader

Örebro kommun ska utge ersättning för rättegångskostnader till Länsstyrelsen Örebro län med 8 000 kr. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

_____

YRKANDEN

Örebro kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen ska godkänna kommunens åtgärd den 6 december 2016 att i Svartån vid Backa i Örebro kommun innehålla vatten på ett sätt som innebär att vattenflödet vid denna plats inte understiger 0,5 m^3/s. Kommunen har yrkat godkännande för åtgärden från den 6 december 2016 till och med den dag när det inte längre är nödvändigt att innehålla vatten för att avvärja fara för liv och hälsa, dock längst till den 31 maj 2017.

ANSÖKAN

Inledning

Vatten från sjöarna Ölen, Stor-Björken och Toften leds till Örebro via Svartån. Dessa sjöar och Svartån försörjer Örebro kommuns (kommunen) invånare med vatten. En torr sommar och höst år 2016 har gjort att vattennivåerna i dessa sjöar är mycket låga vilket innebär att det råder allvarlig vattenbrist i kommunen.

Rådighet

I 2 kap. 4 § punkten 1 och 2 lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (LSV) anges att den som vill bedriva vattenverksamhet har för detta ändamål rådighet som anges i 2 kap. 1 § LSV, om vattenverksamheten innebär vattenreglering eller vattentäkt för allmän vattenförsörjning. I 1 kap. 2 § LSV anges att de definitioner som finns i miljöbalken (MB) gäller också i denna lag.
I 11 kap 5 § MB anges att med vattenreglering avses ändring av vattenföringen i ett vattendrag till förmån för en annan vattenverksamhet. I samma bestämmelse anges att med vattentäkt avses bl.a. bortledande av ytvatten eller grundvatten för vattenförsörjning. Med stöd av vattendomar bedriver kommunen, på det sätt som avses i 2 kap 4 § punkten 1 och 2 LSV, vattenverksamhet i form av vattenreglering och vattentäkt i bl.a. Svartån.

Tidigare tillstånd

En vattendom från Vattendomstolen vid Södertörns tingsrätt 1975-04-10 i mål VA 36/74 (vattendomen) reglerar kommunens rätt att för vattenförsörjningen ta vatten från sjöarna Ölen, Stor-Björken och Toften samt från Svartån. Av domen framgår att ”[I] vad på tappningen från regleringsmagasinen beror får lägsta vattenföringen i Svartån momentant icke understiga 1,5 m^3/s vid Backa Övre”.

Beslut om att frångå domen

Den 6 december 2016 tog kommunen beslut om att, i strid med vattendomen, sänka minimitappningen vid Backa Övre till som lägst 0,5 m^3/s, d.v.s.1 m^3/s under tillåten minimitappning. Skälet var att hushålla med vattnet i magasinen uppströms. Sjöarna var då relativt låga men fortfarande inom tillåtna gränser.

1 första läget, i början av december, sänktes flödena från Toften så att sjön Teen lades på ett utflöde om ca 1 m^3/s. Först i mitten av februari 2017 sänktes utflödet från Toften så att Teens utflöde hamnade på ca 0,5 m^3/s. I mitten av mars bedömdes vattennivån i Toften nästan vara uppe på normal nivå för årstiden, och utflödena ökades på igen. Sedan dess har Teen legat över nivån som ska ge utflödet 1,5 m^3/s och minimitappningen vid Backa Övre har kunnat återgå till minst 1,5 m^3/s i enlighet med domen. Det finns ingenting som tyder på att minimitappningen måste sänkas igen.

Åtgärden att begränsa vattenflödet vid Backa i Svartån påverkar inte vattennivåerna i de sjöar som omfattas av vattendomen på så sätt att de i domen angivna miniminivåerna skulle understigas. Åtgärden kommer snarare medföra höjda vattennivåer.

Att istället för att vidta åtgärden att sänka tappningen nödvattenförsörja kommunen med uppställda tankar bedöms vara möjligt under högst några veckor men inte under någon längre tid. Kommunen har inte heller tillgång till någon reservvattentäkt.

Teknisk beskrivning

Enligt vattendomen får flödet vid Backa Övre momentant inte understiga 1,5 m^3/s i Svartån. Backa Övre ligger ca 10 km nedströms Svartåns början vid sjön Teens utlopp. Uppströms Teen finns de tre vattenmagasin som vattendomen behandlar (Toften, Stor-Björken och Ölen) och som Örebro kommun är delägare i för Örebro stadsråvattenbehov.

Regleringen av flödet till Backa Övre sköts till största del vid kraftverket och dammen vid sjön Toftens utlopp. Denna del står i medel för ca 65 procent av flödet vid Backa Övre (Toften har 535 km^2 stort avrinningsområde mot Backa Övre som har ett avrinningsområde på 835 km^2). Efter Toften rinner vattnet direkt ner i sjön Teen vars utlopp är oreglerat. Flödena vid Teens utlopp står i medel för knappt 80 procent av flödet vid Backa Övre (654 km^2 mot Backa Övres 835 km^2). På vägen mellan Teens utlopp och Backa Övre finns tre lite större tillflöden vars reglering kommunen inte rår över.

Den del som Örebro kommun kan påverka för att klara sin minimitappning vid punkten Backa Övre är alltså endast ca 80 procent av tillflödet till punkten. Övriga flöden regleras av andra intressenter. Eftersom det saknas mätstation för flöden vid Backa Övre innebär det att, för att vara säker på att minimitappningen hålls vid Backa Övre, Teen måste hållas på en sådan nivå att utflödet ur den är lägst minimitappningen 1,5 m^3/s. Eventuella tillflöden nedströms Teens utlopp blir extra flöde till minimitappningen.

Detta har sedan vattendomen hanterats genom att kraftverket och dammen vid Toftens utlopp (Hasselfors) har reglerats mot minst denna nivå i Teen. Teen har inga tillåtna vattennivåer fastställda i dom.

Skydds- och kontrollåtgärder

Regleringen av sjöarna har justerats på så sätt att de ligger mer mot dämningsgränserna. Kommunen har inrättat ett forum för samverkan mellan aktörerna som äger kraftstationerna för att koordinera flödets väg till Svartån. Inför

sommaren överväger kommunen att införa bevattningsförbud för att utvärdera återhämtningen av både sjöarna och grundvattennivåerna. Sjöarna har kompletterats med digitala peglar vilket ger möjlighet att analysera och reagera på trender på ett effektivare och snabbare sätt.

De allmänna hänsynsreglerna

Sjöarna Ölen, Stor-Björken och Toften försörjer Svartån med vatten. Vattennivåerna i dessa sjöar är mycket låga på grund av en torr sommar och höst. Kommunen har inte någon reservvattentäkt och att nödvattenförsörja en stad av Örebros storlek med uppställda bevakade tankar är inte rimligt. Det är givetvis mycket angeläget att kommunen kan försörja sina invånare med dricksvatten. För att kommunen ska kunna säkerställa dricksvatten till invånarna har kommunen därför, som en inledande åtgärd, funnit nödvändigt att minska vattenflödet i Svartån på det sätt som anges i yrkandet. De miljökonsekvenser som uppkommer med anledning av att vattenflödet begränsats vid Backa i Svartån, och som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen, bör kunna accepteras med hänsyn till det starka intresset av att kommunens invånare tillförsäkras dricksvatten. Med hänsyn härtill och till det som i övrigt framkommit i ärendet anser kommunen att den, trots åtgärden om reducering av vattenflödet vid Backa Svartån, bedriver vattenverksamheten i enlighet med de hänsynsregler som avses i 2 kap MB.

Tid för oförutsedd skada

Tid för anmälan om oförutsedd skada föreslås till senast fem år från dagen för beslut.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen har tillstyrkt ansökan och upplyst att den i sin roll som tillsynsmyndighet har haft en dialog med kommunen och fått information om planerad och genomförd tappningsstrategi.

SMHI har yttrat sig och anfört, såvitt nu är relevant, att de åtgärder som beskrivs i ansökan har hjälpt till att säkra dricksvattenförsörjningen i ett ansträngt läge.

DOMSKÄL

Handläggning

Mark- och miljödomstolen bedömer att det är uppenbart onödigt med huvudförhandling. Parterna har inte heller begärt att det ska hållas någon sådan. Med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad kan målet avgöras i sammansättningen lagfaren domare och tekniskt råd.

Rådighet

Sökanden har rådighet över den sökta verksamheten på det sätt som beskrivits i ansökan.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och ska därför godkännas.

Godkännande av åtgärden

Inga remissmyndigheter eller sakägare har motsatt sig att åtgärden godkänns. Kommunen har lämnat uppgifter och underlag som ger tillräcklig grund för en bedömning av åtgärden i sig, nödvändigheten av att vidta densamma samt vilka möjligheter som förelegat att vidta andra, tillåtliga, åtgärder för att förhindra den uppkomna situationen. Mark- och miljödomstolen har utifrån detta underlag funnit att förutsättningar föreligger för att godkänna den vidtagna åtgärden.

Villkor

Då åtgärden har varit tillfällig – och är avslutad – saknas skäl att föreskriva villkor för dess genomförande.

Mark- och miljödomstolen konstaterar i anslutning till frågan om skyddsåtgärder att kommunen i ansökan har redogjort för vissa åtgärder som syftar till att förhindra att den nu godkända åtgärden kommer att behöva vidtas igen. Kommunen har exempelvis uppgett att regleringen av sjöarna har förändrats så att de ligger mer mot dämningsgränserna vilket motverkar risken att nå för låga vattennivåer i sjöarna. Vidare har kommunen utökat kontrollen av vattennivåerna i sjöarna genom att installera digitala peglar samt inrättat ett forum för samverkan mellan de aktörer som äger kraftstationerna med syftet att koordinera flödets väg. Huruvida kontrollåtgärderna är tillräckliga blir ytterst en fråga för kommunen och tillsynsmyndigheten.

Arbetstid och oförutsedd skada

Tillståndsgivna arbeten är redan utförda varför ingen arbetstid meddelas. Sökandens förslag om framställande av anspråk p.g.a. oförutsedd skada ska godtas.

Prövningsavgift

Sökanden har inte framställt någon invändning mot tidigare bestämd prövningsavgift i målet och avgiften ska nu bestämmas till samma belopp, d.v.s. 1 500 kr.

Rättegångskostnad

Länsstyrelsens yrkande om ersättning för rättegångskostnader är medgivet och ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 1 (DV425)
Överklagande senast den 7 juli 2017. Prövningstillstånd krävs.

Karin Röckert Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Röckert och tekniska rådet Annika Billstein Andersson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR – DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

DV 425 • Producerat av Domstolsverket • 2014-07